

Dolgozói mobilitás

Munkagazdaságtan

2014-2015 őszi félév

Budapesti Corvinus Egyetem, Papp Bence

Önkéntes vándorlás, a piac kiteljesedése

- Munkapiac a cserét mozdítja elő (Munka vs. Pénz)
 - Migráció segíti az egyensúlyi bér kialakulását
 - „Matching”; megfelelő ember, megfelelő helyen
- Beruházás
 - Jelenbeli költségek
 - Információ gyűjtés (néha előnyösebb előbb kilépni)
 - Ismerős környezet elhagyása
 - Lemond társadalombiztosításról
 - Aktuális munkahelyen belső előmenetel feladása
 - Új helyen, új szabályok – pszichés költségek
 - Jövőbeli esetleges hasznok
 - Magasabb jövedelem
 - Jobb illeszkedés a munkakörhöz
 - Új lehetőségek, eddig nem sejtett kulturális haszon

A beruházás formálisan

- Hozam és költség összevetése

- Nettó eredmény

- Haszon az új munkahelyen (és környezetben)
- Haszon a régi munkahelyen (és környezetben)
- Diszkontálás
- Időhorizont
- Változtatás költsége

$$\sum_{t=1}^T \frac{B_{jt} - B_{ot}}{(1+r)^t} \text{ vs } C$$

- Ex post kiértékelés

- Jobban jártam-e, mint a hasonló otthon maradottak?
 - Becslés szelekciós problémái és adatok megléte
- Családi jövedelem szempontja vs. feleség keresete
 - Régi és új trendek a férfi és női keresetekben

Empíria és megfigyelések

- Nagy gazdaságokban munkaerő-állomány 5-20 százaléka bevándorló
- A vándorlás (nem csak országok között) fő oka gazdasági, munkaviszonybeli
- Hajtóerő
 - Rossz helyekről el (kisebb tolóerő)
 - Rosszabb helyek, rosszabb vagyoni helyzet és alacsonyabb iskolázottság -> elvándorlás ellen hat
 - Jó helyek felé (nagyobb húzóerő)
 - Magasabb teljes munkaidős reálkereset
 - Munkahelyszerzés esélyei jobbak
 - Munkanélküliségi ráta (ue) nem befolyásol
 - A nagytöbbségnek már van munkája mielőtt költözik
 - Viszont ue mond valamit az állásvesztés esélyeiről is ...
- Láncvándorlás: ahova már mentek ismerőseim

Befolyásoló jellemzők

■ Személyi jellemzők

- Fiatalabbak inkább: több idő megtérülésre, nem kell annyi köteleket elvágni (család, barátok, kapcsolatok)
- Iskolázottabbak inkább: mindenfelé eladható tudás, olcsóbb (ügyesebb) informálódás

■ Távolság

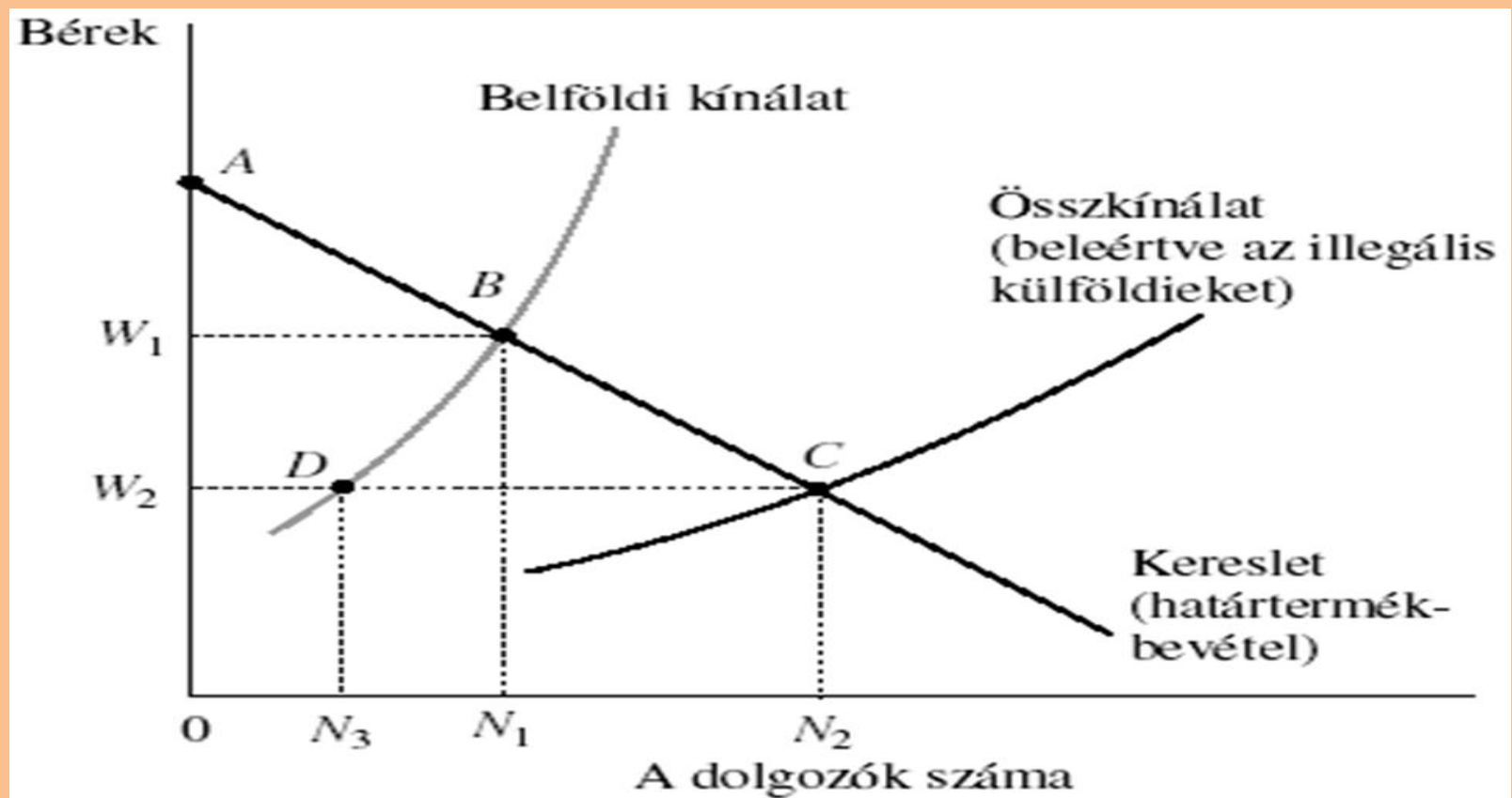
- Tájékozódás: olcsóbb telefonálni, nyelvismeret, baráti ajánlások
- Költözés terhei, hazalátogatás drágább, ritkább
- Pszichés költségek: új szabályok, nincs ismeretség

Nemzetközi specialitás

- Nemzetre jellemző kereseteloszlás hatása
 - Kibocsátó országban csúcsos -> emberitőke-beruházás nem térül meg olyan jól -> szakképzettek vándorlása
 - Pozitív szűrés a fogadó ország javára
 - Fogadó országban csúcsosabb -> kisebb egyenlőtlenség -> szakképzetleneknek hasznosabb elmenni
 - „Negatív” szűrés a fogadó ország kárára, de ...
- Bevándorlás utáni kereset vs. aboriginal kereset
 - Első időkben alacsonyabb: nyelvi nehézségek, tájékozatlanság, referencia hiánya (alkalmazói kétségek)
 - Később nő: nagy hr-beruházás, elválnak visszavándorlók
 - Visszavándorlás: 1. Tranziens 2. Tévedett ex ante
 - Újabb időkben egyre több szakképzetlen vándorol, így kisebb kereseti arány. Küldő ország szerinti összetételhatás

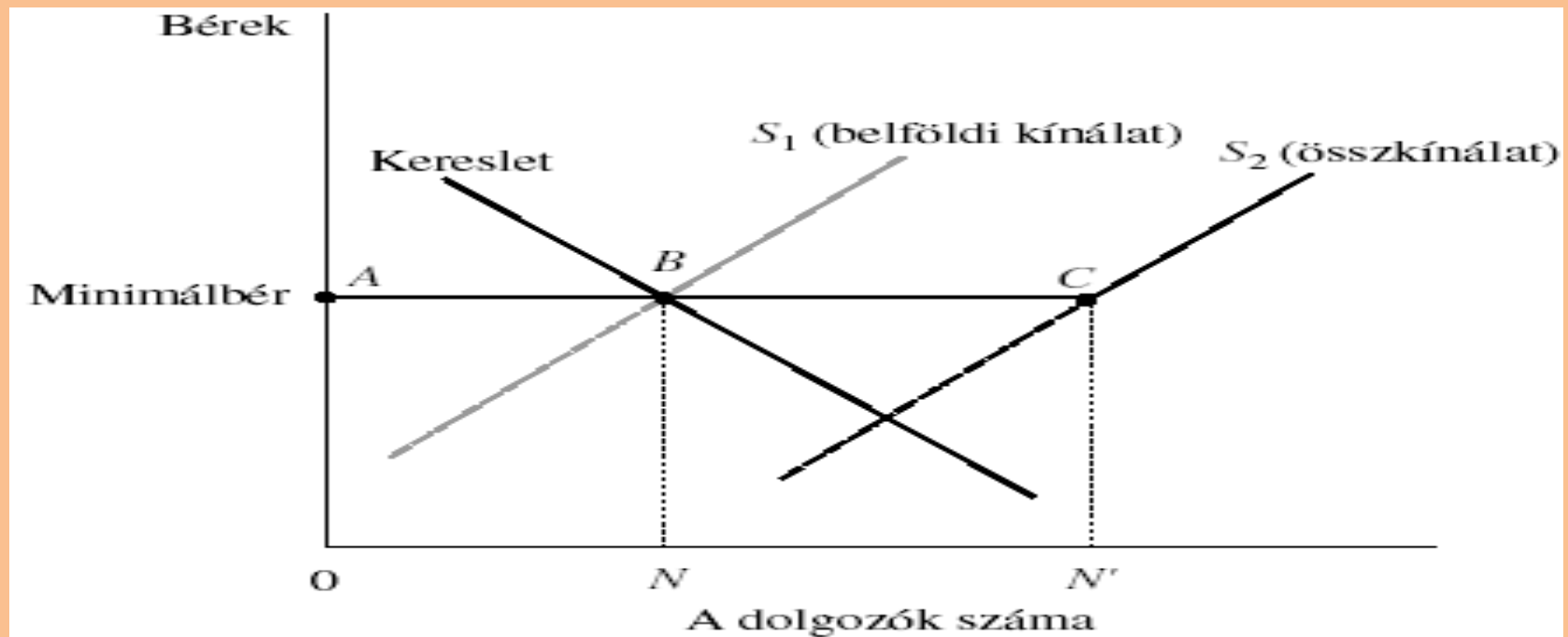
Illegális bevándorlók hatása

- Naiv modellek az illegális bevándorlásról
 - 1 ill. bevándorló = -1 munkalehetőség a bennszülöttnek
 - Bevándorló olyan munkát végez, amit bennszülött nem
- Valóságosabb modell

Illegális bevándorlók hatása

- 1. Naiv modell érvényesül
 - Kötelező minimálbér munkaerő felesleget teremt
 - S csökkenés nem emeli meg a béreket
 - N -ben vannak illegális bevándorlók
 - Kitoloncolás és nincs tőkemobilitás (cég is menne utána)

A fogadó ország előnye vs. hátránya

■ Hátrányok

- Bevándorlás növeli kínálatot, jellemzően szakképzetlen bennszülötteknek romlanak lehetőségeik (w , L csökken)
- Ha kormányprogram pont ezen szegények helyzetét javítaná, akkor bevándorlás tompít

■ Előnyök

- Olcsóbb termékek
- Több profit, hozadék nő $\rightarrow$ beruházás, cégek száma nő
- Bevándorlók növelik a keresletet
 - Mérethatás dominál nem közeli helyettesítőknél
 - Kiegészítő munkaerőnek jó pl. brigádvezetők

■ Megfigyelés: kis hatás bennszülöttekre (w és L)

- Ahova mennek, ott amúgy is nő a kereslet
- Bennszülöttek elvándorolnak onnan, lokális kiszorítás

A fogadó ország előnye vs. hátránya

- Pareto hatékony akkor, ha
 - Beván.-nak jobb, és előnyben lévő bennsz. kártalanítani tudják hátrányos helyzetbe kerülőket (nő összjövedelem)
 - Fogasztástöbbletükénél jobban növelik összterméket
 - Határterméken fizetik őket -> nem rontanak helyzeten
 - Sőt, határtermék alatt fizetik őket -> bennszül. jöv. nő
 - Beván. adója fedezi-e az őket célzó korm. programokat?
- Megfigyelések
 - Jóléti programok nagymértékű igénybevétele
 - Kis valséggel követ el bűncs.-t és kerül intézménybe
 - Beván. és leszármazottai több adót fizet, mint amit visz
 - Illegális bevándorló még többet is hozhat
 - Főleg dolgozni jön, nem családegyesítés
 - Minden adót nem kerülhet el, és programokra nem jogosult

Munkás és munkakör illeszkedése

- Mobilitás elősegíti egyéni jólét növekedését és a jobb munkás-munka párosítást is
 - Mindenkinek van egyedi jártassága, érdeklődése, ami komparatív előnyként szolgálhat
 - Első munka szinte kizárt, hogy legjobb választás
 - Ilyenkor munkáltató is szívesen megváltik
 - Munkás is szívesen áll odébb
- Bérhatás
 - Magasabb bér kisebb a kilépés valószínűsége
 - Nagyobb vállalatméret -> kisebb kilépési arány
 - Több lehetőség áthelyezésre és előléptetésre
 - Egymásra utaltság termelési folyamatban; kilépés nagy kár
 - Magas bérekkel meg akarja tartani a „befektetését”
 - Nők kilépési rátája nagyobb <- kevesebb szakképzés

Munkás és munkakör illeszkedése

- Ciklikus hatás
 - Fesztes munkapiac -> nagy kilépési arány
 - Laza munkapiac -> kisebb kilépési arány
 - Recesszió idején, rosszabb párosítás (bármit elviszek)
- Életkor és szolgálati idő
 - Fiatal inkább megy: több idő megtérülésre, kisebb pszichés költs., DE kisebb önismeret és jártasság miatt is
 - Minél tovább marad -> valószínűtlenebb a váltás (megf.)
- Kilépési költségek
 - Kisebb -> nagyobb mobilitás (-> gazd. fellendüléskor nő)
 - Városi térségben nagyobb mobilitás (költözés)

Munkás és munkakör illeszkedése

- Megfigyelések átlagos szolgálati időre ('95)
 - Ausztrália, USA, Kanada ~ 7.1, 7.9, 8.8 év
 - UK, FR, NE, D, Japán ~ 8.9, 11, 9.9, 10.6, 12.9 év
 - USA-ban kevesebb vállalati képzés
 - Európa és Japán szigorúbb lakáspolitiká
 - Eleve vándorló népség -> mobilabb
- Röghöz kötő biztosítási vállalati politika
 - Csökkenti mobilitás jóléti hatásait
- Ok vagy okozat – munkahelyi képzés
 - A megfigyelt magas mobilitás -> kevesebb képzés
 - Kevesebb képzésre számíthatók -> mobilabb leszek

Monopszónerő növelése

- Emlékeztető: monopszón piacon
 - Minbér. emelés fogl.-ra gyakorolt hatása bizonytalan
- Sztenderd modell
 - Működését végtelen mobilitás segíti
 - Azonos vállalat, ugyanolyan szakképzett munkásnak w^*
- Véges mobilitás
 - Információszerzés, keresés és váltás, költözés költséges
 - Nettó többlet valakinél negatív -> tartós bérkülönbségek
 - Bér úgy csökkenhet, hogy nem megy el mindenki -> emelkedő kínálati görbe, nem pedig vízszintes
 - Minimálbér emelés lehetőségtere függ ME és W közti távolságtól (vonatkozó ábra a táblán)